

Elina Leppänen

LUONTOTOIMINNAN KEHITTÄMINEN VARHAISKASVATUKSEN PIENTEN RYHMISSÄ

**”Luonnon ihmettelyä pienestä pitäen,
vuodenajasta toiseen”**

TIIVISTELMÄ

Elina Leppänen: Luontotoiminnan kehittäminen varhaiskasvatuksen pienten ryhmissä
”Luonnon ihmettelyä pienestä pitäen, vuodenaikasta toiseen”

Kandidaatintutkielma

Tampereen yliopisto

Kasvatustieteen kandidaatin tutkinto-ohjelma, varhaiskasvatuksen opettaja

Helmikuu 2022

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli kehittää luontotoimintaa varhaiskasvatuksen pienten ryhmissä. Tutkimuksessa selvitettiin myös varhaiskasvattajan oman luontosuhteen tärkeyttä työssään sekä tutkimukseen suunnitellun pilottikoulutuksen vaikutusta kehittämistyöhön. Varhaiskasvatuksen pienten ryhmien tutkivan toiminnan toteuttamiseksi on todettu tarvetta täydennyskoulutukseen. Tähän tutkimukseen suunniteltu pilottikoulutus vastasi tähän tarpeeseen. Tutkimuksessa arvioitiinkin koulutuksen vaikutusta varhaiskasvatuksen pienten ryhmien toimintaan.

Laadullisen kehittämistutkimuksen aineisto kerättiin kyselylomakkeilla syksyllä 2021. Tutkimukseen osallistui osa pilottikoulutukseen osallistuvista. Ensimmäisen kyselylomakkeen täytti 14 varhaiskasvattajaa ennen pilottikoulutusta. Toiseen kyselylomakkeeseen vastasi yhdeksän (9) varhaiskasvattajaa neljästätoista kuukausi pilottikoulutuksen jälkeen. Tutkimusaineiston analyysi tapahtui sisällönanalyysiä hyödyntäen.

Tutkimustulokset osoittivat luontotoiminnan olevan ilmiönä moniulotteinen ja siinä toteutuu valtakunnallinen varhaiskasvatuksen normiohjaus. Varhaiskasvattajat tunnistivat myös haasteita luontotoiminnan toteuttamisessa pienten ryhmissä. Näitä haasteita olivat sääolosuhteet, henkilökunnan sitoutumattomuus ja siirtyminen metsään. Pilottikoulutuksessa käsiteltiin näitä haasteita ja pohdittiin ratkaisuja yhdessä. Varhaiskasvattajat kuvasivat omaa luontosuhdettaan avoimesti kyselylomakkeisiin.

Tutkimustuloksissa nousi esiin varhaiskasvattajien monipuoliset kokemukset luontotoiminnasta pienten ryhmissä. He olivat aktiivisia koulutuksessa ja innostuivat aiheesta lisää. Tutkimustulosten mukaan pilottikoulutus vaikutti luontotoiminnan kehittämiseen myönteisesti. Pilottikoulutus sisälsi ratkaisuja haasteisiin, joita varhaiskasvattajat olivat kokeneet luontotoiminnassa pienten ryhmissä. Varhaiskasvattajien mukaan luontotoiminta tarjoaa pienten ryhmissä erityisesti motoriikan harjoittamista, monipuolista oppimista ja innostumista. Lisäksi varhaiskasvattajat tunnistivat luontosuhteensa tärkeyden työssään pienten ryhmissä ja ilmaisivat halua tarjota pienille lapsille samankaltaista hyvänolon tunnetta, mitä he itse luonnossa kokevat. Tutkimus osoittikin lopuksi luontotoiminnan, luontosuhteen ja pilottikoulutuksen vaikutusten nivoutuvan yhteen varhaiskasvattajan oman innostuksen ympärille.

Avainsanat: luontotoiminta, pienten ryhmät, luontosuhde, varhaiskasvatus, hyvinvointi, innostus.

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -ohjelmalla.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	4
2	TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT	6
3	KESKEISET KÄSITTEET TUTKIMUKSESSA	8
3.1	Pienten ryhmä varhaiskasvatuksessa	8
3.2	Luontotoiminta varhaiskasvatuksessa	9
3.3	Luontosuhde	10
3.4	Pilottikoulutus	11
4	TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	13
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	14
5.1	Toimintatutkimus, sen kohderyhmä ja tutkimusaineisto	14
5.2	Paperiset kyselylomakkeet	15
5.3	Aineiston analyysi	16
6	TULOKSET	19
6.1	Varhaiskasvattajien kokemuksia luontotoiminnasta pienten ryhmissä	19
6.2	Varhaiskasvattajan oma luontosuhde	23
6.3	Pilottikoulutuksen odotukset ja vaikutukset	24
6.4	Tutkimustulosten yhteenveto	27
6.5	Tutkijan positio	29
6.6	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	30
7	POHDINTA	33
	LÄHTEET	35
	LIITTEET	39
	Liite 1: Kyselylomake I	39
	Liite 2: Kyselylomake II	40
	Liite 3: Tutkimuslupa	41
	Taulukko 1. Teemojen esiintyvyyden yleisyys ensimmäisen kyselylomakkeen aineistossa	22
	Taulukko 2. Varhaiskasvattajien ajatuksia pienten luontotoiminnasta pilottikoulutuksen jälkeen	28
	Taulukko 3. Pilottikoulutuksen vaikutuksen teemat.....	28
	Kuviot	
	Kuvio 1. Kuvaus tutkimuksen kehittymisestä.....	9
	Kuvio 2. Palmerin laajennettu puumalli (Parikka-Nihti & Suomela, 2004)	31
	Kuvio 3. Tutkimuksen kokonaisuuden nivoutuminen.....	32

1 JOHDANTO

Tämä kandidaatintutkielma käsittelee luontotoimintaa ja sen kehittämistä varhaiskasvatuksen pienten ryhmissä. Toiminta ei ole uutta, mutta sitä ei ole vielä tutkittu. Jo Rousseau on aikanaan pitänyt luontoa tärkeimpänä kasvattajanamme (Kokljuschkin, 1999, s. 56). Tätä luonnon ja kasvattajan yhteyttä ilmentää varhaiskasvattajan ajatukset omasta luontosuhteestaan ja sen tärkeydestä työssään pienten ryhmissä. Kandidaatintutkielmani keskiössä ovat varhaiskasvattajien kokemukset luontotoiminnasta varhaiskasvatuksen nuorimpien lasten kanssa. Ilmiötä ei ole vielä tutkittu, joten tutkimusotteeksi soveltuu siten parhaiten laadullinen tutkimus (Kananen, 2017, s. 33).

Tutkimuksia, joissa käsiteltäisiin erityisesti pienten lasten luontotoimintaa varhaiskasvatuksessa ei vielä ole. Hyödynnän tutkimuksia, joissa käsitellään pienten lasten varhaiskasvatusta tai luontotoimintaa yleisesti. Toisaalta luonnossa tapahtuvan toiminnan sisältö vastaa Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (Opetushallitus, 2018, Luku 4.) mukaista toimintaa, jossa korostuu erityisesti tutkiminen, luontosuhteen kehittyminen, liikkuminen sekä leikki.

Viime vuosien tutkimukset kiinnittävät huomion varhaiskasvatuksen pienten ryhmiin. Karvin raportti Varhaiskasvatuksen laatu arjessa (Repo, ym. 2019) erittelee varhaiskasvatussuunnitelmien toteuttamisen hankaloitumisen syitä. Kiire ja alle kolmivuotiaiden lasten ikä olivat avoimista vastauksista nostettuja perusteita. Varhaiskasvatuksen laatu arjessa – tutkimusraportti osoittaa, että pienten ryhmissä koetaan haasteita tutkivan toiminnan toteuttamisessa. Merkittävä huomio kohdistuu henkilöstön motivaatioon ja osaamiseen. Tarve täydennyskoulutukseen todettiin erityisesti alle 3-vuotiaiden ryhmissä tutkivaan toimimiseen, joissa haasteina koettiin myös välineet ja tilat. (Repo, ym., 2019) Tutkimukseni kohderyhmä osallistui pilottikoulutukseen, jonka sisältöön kuului pienten lasten tutkiminen luontoympäristössä. Esittelen pilottikoulutuksen sisällön tarkemmin luvussa 3.4. Viikka (2005, s. 39) viittaa Zimanin näkökulmaan tutkimuksen perustasta, jossa korostuu paikallinen hyötynäkökulma sekä tutkijan

positio asiantuntijana ja ongelmanratkaisijana. Tässä tutkimuksessa kehittäminen tapahtuu Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatuksessa ja tutkijan positiossa korostuu asiantuntijuus pienten luontotoiminnassa.

Oikeanlaisen kasvatusympäristön merkitystä painotti aikanaan jo 1800-luvun lopulla syntynyt Kurt Hahn. Metsä oli hänen näkemyksensä mukaan monipuolinen ympäristö oppimiseen. Hän kuvasi metsää luonnon omaksi kouluksi, jossa opitaan eikä opeteta. (Kokljuschkin, 1999, s.14.) Nykyisessä Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissakin (Opetushallitus, 2018, Luku 2.) korostetaan oppimisen polkua, lapsen oman ajattelun ja oppimisen kehittymistä, koska lapsi nähdään uteliaana, tutkivana ja leikkivänä yksilönä, mutta myös osallisena omassa yhteisössään. Lasten ja luonnon yhteys on vahvaa kansanperinteessämme, mikä käy ilmi hellittelynimillä sekä tuutulaulujen sanoituksissa (Salonen, 2010, s.106–107).

Annikka Pursi (2019, s. 4) on tutkinut väitöskirjassaan aikuisen rooleja ja pedagogisia käytänteitä taaperoryhmässä. Näkökulmana on leikki ja leikillisuus, aikuisen rooli lapsiryhmässä. Taaperoryhmässä aikuisen rooli on olla leikin keskushahmona tukien leikillisyyden rakentumista ja sen ylläpitämistä lapsiryhmässä. Tässä tutkimuksessa leikillisuus tapahtui luontoympäristössä.

Luonnon myönteisiin vaikutuksiin on erilaisia näkökulmia. Hyödynnän tutkimuksessani eko- ja ympäristöpsykologiaa. Eko- ja ympäristöpsykologia osoittaa metsän merkityksellisyyden lapsen leikkipaikkana. Toisaalta metsä aktivoi toimintaan ja luovuuteen, mutta myös rauhoittumiseen. Luontokokemuksilla on tutkimuksien mukaan hillitsevä vaikutus lasten ylivilkkauteen. (Salonen, 2010, s.30.)

2 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT

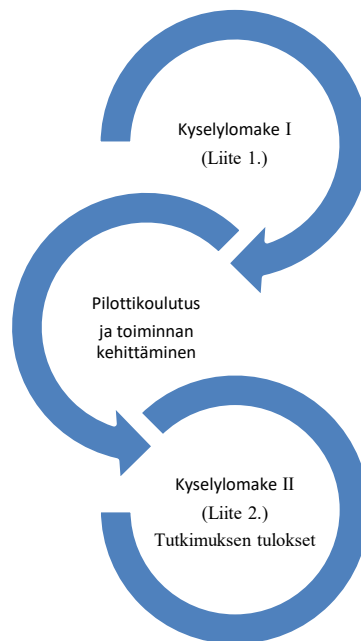
Uuden tiedon tuottaminen on tavoite tieteelliselle tutkimukselle. Toiminnan kehittäminen aiempaa tietoa hyödyntämällä on myös uutta tietoa, jolloin tutkija osoittaa aiemman tiedon hyödyntämisen. (Vilka, 2005, s. 23). Tässä tutkimuksessa hyödynnetään varhaiskasvattajien osaamista luontotoiminnasta pienten ryhmissä sekä pilottikoulutuksen tuomaa lisäosaamista kyseisen toiminnan kehittämiseksi. Toiminnan kehittäminen myös on osa varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria ja kehittäminen onkin kirjattu Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin varmistamaan laadukkaan pedagogisen toiminnan (Opetushallitus, 2018, Luvut 3.1. & 7.1).

Kandidaatin tutkimukseni on laadullinen tutkimus. Ilmiön tutkiminen, tutkimusreitien kulkemiseen vaikuttaa tutkijan tekemät valinnat tutkimuksen aikana (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006). Myös Kivinen (2010, s. 70) kuvaa laadullista tutkimusta prosessiksi, jossa tutkimuksen vaiheet muotoutuvat vielä tutkimuksen edetessäkin.

Kyseessä on toimintatutkimus, jossa on vahva arjen pedagogiikkaa kehittävä näkökulma. Metsämuuronen (2006, s. 103) esittää Cohenin ja Manion mainitsemia tilanteita, joihin toimintatutkimus erityisesti soveltuu. Tässä tutkimuksessa toteutuu heidän mainitsema tilanne koulutuksesta työyhteisön sisällä. Täydennyskoulutuksen tarve nousee esiin alle kolmevuotiaiden lasten laadukkaan pedagogiikan toteuttamiseksi Karvin raportissa Varhaiskasvatuksen laatu arjessa (Repo, ym. 2019, s. 164). Tähän kehittämiskohteeseen olen rajannut näkökulmaksi luontotoiminnan ja sen kehittämisen varhaiskasvatuksen pienten ryhmissä. Kehittämiskohteeksi muokattuun haasteeseen tuotetaan ratkaisuja käytännön työelämään varmistaen myös niiden toimivuus (Kananen, 2017, s. 16).

Kandidaatin tutkimuksessani on toimintatutkimukselle tyypillisiä piirteitä, kuten suuntautuminen käytäntöön, ongelmakeskeisyys sekä tutkijan ja tutkittavien aktiiviset roolit muutosprosessissa, yhteistyötä tehden.

Tutkimuksessa kuvataan ilmiötä, mutta tavoitellaan myös muutosta. Hyödynnän tutkimuksessa Lewinin määrittelemän toimintatutkimuksen spiraalin vaiheita. Ensimmäinen vaihe on toiminnan suunnittelu, jonka jälkeen muutos toteutetaan. Seuranta ja arviointi kohdistuu muutoksen vaikutukseen. Tämän jälkeen toiminnan suunnittelu aloitetaan uudelleen. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006.) Spiraalin kiertyessä uudelleen toiminnan suunnittelun vaiheeseen on kandidaatin tutkimukseni valmis ja pohdin tutkimuksessani jatkotutkimuksen aiheita.

Kuvio 1. Kuvaus tutkimuksen kehittymisestä

Toimintatutkimukselle on luonteenomaista tutkijan aktiivinen rooli tutkittavien rinnalla kehittämisprosessissa (Kuula, 2006). Kandidaatintutkielmassani olen lisäksi kouluttajana pilottikoulutuksessa. Käsitelen positiotani tarkemmin luvussa 6.5.

Tutkimukseni aineisto kerätään pilottikoulutukseen osallistuvilta syksyn 2021 aikana. Kaikki pilottikoulutukseen osallistuvat työskentelevät päiväkodeissa. Tutkimusaineisto kerätään kyselylomakkeilla (Liitteet 1. & 2).

3 KESKEISET KÄSITTEET TUTKIMUKSESSA

3.1 *Pienten ryhmä varhaiskasvatuksessa*

Varhaiskasvatuksessa on monenlaisia lapsiryhmiä. Perinteisessä ryhmäjaossa alle 3-vuotiaat ovat pienten ryhmissä, joskin sisarusryhmissä on hyvin eri-ikäisiä lapsia. Toisaalta sisarusryhmissäkin saatetaan pienryhmiä muodostaa ikä- ja kehitystaso huomioiden, jolloin arjen pedagogiikassa pienet tarkoittavat alle 3-vuotiaita. Karvin raportissa käytetään myös käsitteitä pienet ja pienten ryhmät (Repo, ym. 2019).

Viime vuosina varhaiskasvatuksessa näitä nuorimpia on kutsuttu taaperoiksi tieteellisessäkin tekstissä. Annukka Pursi (2019) on nostanut taaperopedagogiikan keskeiseksi käsitteeksi väitöskirjassaan. Taaperopedagogiikan nostaminen tutkimuksen ja diskurssin kohteeksi, korostaa varhaiskasvatuksen pedagogisen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuutta. Pienten ryhmissä on pitkään korostettu hoitoa, vaikka Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa ei jaotella lapsia iän mukaan, vaan velvoittavana asiakirjana se kohdistuu kaikenikäisiin lapsiin.

Pienten tarve ja oikeus laadukkaaseen varhaiskasvatukseen on ammattitaitoisten varhaiskasvattajien vastuulla. Nämä pienet eivät vielä omaa sellaisia sosiaalisia resursseja ja verbaalista ilmaisua, joilla he puolustaisivat omia oikeuksiaan. (Ahonen & Roos, 2021a, s. 11.)

Pienten lasten pedagogiikassa korostuu Marjatta Kallialan (2008, s. 50) mukaan vuorottelu sylin ja leikin välillä. Pienet lapset tarvitsevat aikuisen katsekontaktia ja fyysistä läheisyyttä harjoitellessaan itsenäistä leikkiä. Turvallinen leikkiympäristö sisältää sekä fyysisen että psyykkisen ulottuvuuden. Tällöin lapsi kokee turvallisuuden tunnetta ja rohkenee tutkia maailmaa. Ahonen ja Roos (2021, s. 25) kuvaavat näitä aikuisen sylissä olemisen hetkiä latautumiseksi.

3.2 Luontotoiminta varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuksessa luonto on osa oppimisympäristöä. Lapset oppivat luonnossa ja luonnosta. Oppimisympäristönä luonto tarjoaa vuorovaikutuksen kaikki ulottuvuudet, niin sosiaalisen, psyykkisen kuin fyysisenkin. Luonto houkuttaa liikkumaan ja tutkimaan, mikä vaikuttaa myönteisesti lasten keskittymiskykyyn ja vahvistaa osallisuutta. Luonto tarjoaa mahdollisuuksia varhaiskasvatuksen monipuoliseen tekemiseen eikä sulje mitään oppimisen aluetta ulkopuolelle. Samanaikaisesti lapsi oppii kunnioittamaan luontoa ja toimimaan siellä vastuullisesti. (Opetushallitus, 2018, Luku 3.2.) Ymmärtääkseen ihmisen riippuvuuden ympäristöstä, tarvitsee lapsi kontaktin luonnonvaraiseen ympäristöön (Parikka-Nihti & Suomela, 2014, s. 19).

Toisaalta vastuullinen suhtautuminen luontoon on osa kestäväää elämäntapaa, joka on osa varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria. Luontotoiminta tarjoaa lapsella mahdollisuuksia omaksua hyvinvointia tukevia elämäntapoja ja liikkua päivittäin riittävästi. Olennainen osa luonnossa toimimisessa on myös rauhoittuminen, mikä lisää lasten hyvinvointia. (Opetushallitus, 2018, Luku 4.5.) Suomessa on myös luontopainotteista varhaiskasvatusta ja erilaisia metsäpäiväkoteja. Metsämörritoiminta on taustalla myös Luonnossa kotonaan -toimintamallissa, jota organisoii ulkoilujärjestö Suomen Latu (Parikka-Nihti & Suomela, 2014, s. 107).

Luontotoiminnassa hyödynnetään lähiluontoa, joten se ei edellytä epäekologista liikkumista tai aiheuta kustannuksia. Siten tasa-arvo ja yhdenvertaisuus toteutuu varhaiskasvatuksessa tarkoituksenmukaisella tavalla. Luontoelämykset ovat osa luontotoimintaa ja tarjoavat erilaisia oppimisen mahdollisuuksia sekä esteettisiä kokemuksia. (Opetushallitus, 2018, Luku 4.5.) Toiminta luonnossa on mielekästä ja lapsi oppii arvostamaan sitä niin paljon, ettei halua tuhota sitä myöhemminkään (Parikka-Nihti & Suomela, 2014, s. 68).

Koulumetsäopas pitää sisällään myös päiväkotien kontekstin. Koulumetsä määritellään pysyväksi metsäluontokohteeksi, joka on lähellä päiväkotia. Toimintamahdollisuuksiltaan koulumetsä tarjoaa enemmän mahdollisuuksia kuin rakennettu ympäristö. Luontosuhteen muodostumisen ohella lasten yhteisöllisyys myös vahvistuu. (Sahi, 2015.)

Parikka-Nihti ja Suomela (2014, s. 23–25) esittävät Palmerin ympäristökasvatuksen puumallin, jossa oppiminen ja toimiminen ympäristössä sekä ympäristöstä oppiminen ja sen puolesta toimiminen ovat kaikki tärkeitä asioita. Laajennettu puumalli pitää sisällään lisäksi osallisuuden. Skinnarin (2011, s. 48) mukaan metsässä opetussuunnitelmat ovat valmiit, täydelliset, jolloin voimme vain mennä sinne ja ihmetellä. Avoin mieli näyttää metsän kauneuden, mutta myös ihmisyyden kauneuden.

Ympäristökasvatus sisältyy tutkin ja toimin ympäristössäni oppimisen alueeseen Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Opetushallitus, 2018, Luku 4.5.). Kokonaisvaltainen kehittyminen on lähtökohta myös pienen lapsen ympäristökasvatuksessa. Parikka-Nihti ja Suomelan (2014, s. 28–29.) esittämässä Kesyp-mallissa yhdistyvät kehollisuus, sitoutuminen tunnetasolla sekä tiedot, tiedonkäsittelykyky ja arviointikyky.

3.3 Luontosuhde

Luontosuhteella on monta erilaista määritelmää ja toisaalta joidenkin mielestä sitä ei voi perusteellisesti edes määritellä. Määrittely on myös kulttuuri- ja aikasidonnainen. Teknologian lisääntymisen myötä on luontosuhteenkin huomioimiseen kiinnitetty enemmän huomioita. Aikaisemmin siihen ei kiinnitetty huomiota, kun ihmiset olivat luontaisesti yhteydessä luontoon, jopa päivittäin. Wahlströmin (2006, s.14) mukaan luontosuhdetta voi kuvata uskomuksena, johon ajan kulttuuri vaikuttaa vahvistaen tai heikentäen luontosuhteen merkitystä. Luontosuhteen kehittämiseksi on Wahlström (2006, s. 113) käyttänyt ekoterapeuttisia tai ekopsykologisia menetelmiä eri-ikäisten ihmisten kanssa.

Luontosuhdetta kuvataan myös sisäiseksi ääneksemme. Se ilmaisee, mikä on hyväksi minulle ja ympäristölle. Luontosuhde on tunne yhteenkuuluvuudesta, mutta myös riippuvuuden ymmärtämisestä luontoa kohtaan. Siten teemme myös luontoa säästäviä valintoja, koska tiedämme niillä olevan merkitystä elinympäristöömme. Luontosuhteen koostuu siis tunteesta, tiedosta sekä toiminnasta eikä sitä siten voi lapselle siirtää, vaan lapsi rakentaa sen itse. Toisaalta aikuisen omalla kiinnostuksella ja rakkaudella luontoa kohtaan on merkitystä lapsen luontosuhteen rakentumiselle. (Salminen, 2003, s. 10–11.)

Lasten luontosuhteen kehittämiseksi tarvitaan aikaa elämyksille ja oivalluksille. Lapsen luontosuhteen kehittämisen tukeminen tulee olla keskeistä, koska se on hyvinvointimme perusta. (Parikka-Nihti & Suomela, 2014, s. 70–71.) Myös Salmisen (2003, s. 11) mukaan lasten kanssa luonnossa olemisen ja kokemusten tarjoaminen kehittää lapsen luontosuhdetta parhaiten.

3.4 Pilottikoulutus

Tässä tutkimuksessa pilottikoulutus tarkoittaa koulutusta, joka suunniteltiin kurssille osallistuvien tarpeisiin yhteistyössä Suomen Ladun kanssa, joka on organisoitunut Metsämörri-koulutuksia Suomessa jo 30 vuotta. Tähän pilottikoulutukseen yhdistettiin Metsämörriohjaajan peruskurssi sekä Metsänuppuset ja Metsämyttyset -teemakurssi. Peruskurssin laajuus on kaksi (2) opintopistettä ja teemakurssin laajuus on yksi (1) opintopiste. Metsämörriohjaajan peruskurssin sisältöä ovat toiminnan laulut, leikit ja sadut sekä syventyminen lasten luontokasvatukseen ja varusteisiin. Metsänuppuset ja Metsämyttyset -teemakurssilla perehdytään alle 4-vuotiaan maailmaan ja tapaan retkeillä sekä leikkiin ja vuorovaikutukseen aikuisen ja lapsen välillä. Käytännönläheiset harjoitteet ovat osa perus- ja teemakurssien sisältöä, joissa huomioidaan toiminnan suunnittelu ja turvallisuus lasten kanssa. Metsämörrikoulutukset ovat avoimia kaikille eikä niihin edellytetä varhaiskasvatuksen koulutusta. (Suomen Latu, 2021.) Tutkimuksen tekemisen ohella toimin myös kouluttajana kyseisessä pilottikoulutuksessa.

Koulutukseen osallistui 20 henkilöä ja heidän kaikkien ollessa varhaiskasvatuksen työssäkäyviä ammattilaisia, pilottikoulutuksen toteutus suunniteltiin neljäksi (4) arki-illaksi. Toisaalta varhaiskasvatuksen ammattilaisilla oli osaaminen lasten ohjaamiseen, siten pilottikoulutuksessa käsiteltiin varhaiskasvatuksen toteuttamista luonnossa pienten lasten kanssa lakisääteisen normiohjaus huomioiden. Kurssilaisilla oli mahdollisuus kertoa koulutukseen sisältyviä odotuksia kurssin ensimmäisellä kerralla suullisesti tutustumisen yhteydessä. Kurssin odotuksia kysyttiin myös ensimmäisessä kyselylomakkeessa (Liite 1). Tutkimukseen osallistujille lähetettiin toinen kyselylomake (Liite 2) kuukausi pilottikoulutuksen loppumisen jälkeen.

Seinäjoen kaupunki tilasi pilottikoulutuksen Suomen Ladulta. Pilottikoulutus piti sisällään Metsämörritoiminnan perustietojen lisäksi vahvan näkökulman Nuppus- ja Mytysmetsään, jotka ovat Metsämörritoiminnan muotoja pienemmille lapsille. Tämä Nuppus- ja Mytysmetsä kokonaisuus on erillinen täydennyskoulutus Metsämörriohjaajille, mutta tässä pilottikoulutuksessa ne oli yhdistetty ja koulutus mukailee Ruotsissa käytössä olevaa koulutusmallia. Tutkimukseeni osallistuvat ovat Seinäjoen kaupungin varhaiskasvattajia, jotka työskentelevät päiväkodeissa. Tutkimusryhmä muodostui eri koulutuksen omaavasta henkilöstöstä, jolloin kyseessä on heterogeeninen ryhmä.

Koulutukseen valikoitui kahden eri päiväkodin henkilöstöä, joista lähes kaikki työskentelivät pienten ryhmissä. Kaikkiaan koulutukseen osallistui 20 henkilöä, joten aineisto ei ole sitä isompi. Tutkimukseen osallistuminen oli täysin vapaaehtoista ja siihen osallistumisen voi keskeyttää missä tahansa vaiheessa. Seinäjoen kaupungilta on haettu ja saatu lupa tutkimuksen tekemiseen (Liite 3.).

4 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tutkimuskysymykset muodostuvat tutkimusongelmasta (Kananen, 2017, s. 61). Tässä tutkimuksessa ongelma on tutkijan näkökulmasta luontotoiminnan kehittäminen varhaiskasvatuksen pienten ryhmissä. Tutkimustehtävä sisältää varhaiskasvattajan käsityksiä ja ajatuksia luontotoiminnasta pienten ryhmissä sekä heidän oman luontosuhteensa tärkeys työssään. Pilottikoulutuksen vaikutukset arjen pedagogiikan kehittämiseksi on myös olennainen kysymys tutkimuksessani. Tällä tutkimuksella etsin vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

1. Millaisia kokemuksia varhaiskasvattajilla on luontotoiminnasta pienten ryhmissä?
2. Miksi varhaiskasvattajan oma luontosuhde on tärkeä työssään pienten ryhmissä?
3. Mikä on pilottikoulutuksen vaikutus luontotoiminnan kehittämisessä pienten ryhmissä?

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

5.1 Toimintatutkimus, sen kohderyhmä ja tutkimusaineisto

Toimintatutkimuksella tutkitaan todellisuutta, mutta pyrkimys on myös muuttamaan sitä. Olennaista on ihmisten osallistaminen ja osallistuminen tutkimusprosessiin. Kasvatustieteellisen tutkimuksen kehittämishankkeeseen toimintatutkimus sopii hyvin. (Jyrämä, 2021.) Tavoitteenani oli tarkastella varhaiskasvattajien ajatuksien ja kokemusten pohjalta luontotoimintaa pienten ryhmissä sekä tähän tutkimukseen suunnitellun pilottikoulutuksen vaikutusta pienten luontotoiminnan kehittämiseksi. Lisäksi tarkastelin varhaiskasvattajan oman luontosuhteen tärkeyttä pienten ryhmissä.

Toimintatutkimus ei ole tyypillinen tutkimusmenetelmä, vaan lähestymistapa, jossa käytännön kehittämistyö yhdistyy tutkimukseen. Toiminnan tutkiminen ja kehittäminen muodostavat toimintatutkimuksen kaksoistehtävän. Suomessa käytetään myös tutkimuksellinen kehittämistoiminta -käsitettä. (Heikkinen, 2015, s. 204–207.)

Tutkimus tehdään lyhyellä aikavälillä, mutta siinä hyödynnetään seurantatutkimuksen asetelmaa. Seuranta- eli pitkittäistutkimuksella selitetään ilmiötä, joka ilmenee aineistosta, kun vastaajat ovat samoja ja kysely toteutetaan ainakin kahdesti (Vastamäki, 2015, s. 121).

Luontotoiminta on huomioitu Seinäjoen kaupungissa eri tavoin. Yksi hankkeista on Porukalla luontoon, jonka tavoitteena on liikunnan ja ulkona toimimisen lisääminen. Kohderyhmänä ovat lapset, perheet ja työntekijät. Seinäjoen kaupunki on ollut pitkään myös Liikkuva Varhaiskasvatus -ohjelmassa ja arjen pedagogiikan tueksi on kehitetty Liikuntakasvatuksen kompassi. Tässä kompassissa metsä, lähiympäristöt ja luontoliikunta muodostavat yhden neljästä suunnasta ja siten merkittävän osan varhaiskasvatuksen oppimisympäristöstä.

5.2 Paperiset kyselylomakkeet

Tutkimusaineiston kerääminen paperisella kyselylomakkeella on hyvin perinteinen tapa. Sähköiset kyselyt ovatkin nykyään jo yleisiä. Olennaista tutkimuksen onnistumisen kannalta on kysymysten huolellinen muotoilu, jotta vastaaja ymmärtää valitut sanamuodot samoin kuin tutkija. (Valli, 2015, s. 84–85.) Tässä tutkimuksessa osallistujat täyttivät paperisen kyselylomakkeen, koska kokemuksen mukaan varhaiskasvattajan arjessa on nykyään paljon työtä, jota täytyy tehdä tietokoneella, mutta tietokoneita ei ole yksiköissä välttämättä riittävästi käytössä. Toisaalta paperisen kyselylomakkeen voi täyttää samanaikaisesti, kun valvoo lasten päivälepoa.

Molemmissa kyselylomakkeissa oli avoimia kysymyksiä. Avoimet kysymykset tarjoavat tutkijalle mahdollisesti uusia ideoita ja perusteltuja mielipiteitä, mikäli kyselyyn osallistujat vastaavat niihin, koska niihin saatetaan jättää vastaamattakin (Valli, 2015, s. 106). Ensimmäiseen kyselylomakkeeseen (Liite 1.) vastattiin pilottikoulutuksen alussa. Toiseen kyselylomakkeeseen (Liite 2.) vastattiin kuukauden kuluttua pilottikoulutuksen loputtua. Olennaista seurantatutkimuksessa on saavuttaa samat vastaajat uudelleen (Vastamäki, 2015, s. 125). Ensimmäiseen kyselylomakkeeseen osallistuvat saivat toisen kyselylomakkeen mukana palautuskirjekuoren, jossa oli postimaksu maksettu.

Tutkimusaineistoni tulokset koostuivat kyselylomakkeiden vastauksista. Ensimmäiseen lomakkeeseen (Liite 1) vastasi neljätoista (14) pilottikoulutukseen osallistuvaa varhaiskasvattajaa ja toiseen lomakkeeseen (Liite 2) yhdeksän (9) neljästätoista ensimmäiseen kyselyyn vastanneista. Vastaukset olivat osaksi melko lyhyitä, mutta kaikkiin kysymyksiin oli vastattu ja vastauksista välittyi vastaajan ajatukset.

Lomakekysely aineisto oli jo tekstimuotoinen, jolloin litterointia ei tarvinnut tehdä. Sisällönanalyysin tekemiseen voidaan hyödyntää laadulliseen tutkimukseen kehiteltyjä tietokoneohjelmia tai laatia analyysi käsityönomaisesti esimerkiksi taulukkoa apuna käyttäen (Vuori, 2021). Tässä tutkimuksessa hyödynsin käsityönomaista taulukointia.

5.3 Aineiston analyysi

Laadullisen tutkimuksen etenemisen perusrakenteen mukaisesti ensin päätetään, mikä aineistossa kiinnostaa. Kiinnostavat asiat erotetaan aineistosta sen läpikäynnin yhteydessä. Valittu aineisto luokitellaan, teemoitellaan tai tyypitellään ja lopuksi tehdään yhteenveto. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 104.) Tässä tutkimuksessa aineiston kiinnostavat aiheet valikoituivat tutkimuskysymysten kautta. Aineiston pelkistäminen tehdään ensin, jolloin karsitaan aineistosta merkityksetön aineisto pois (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s.123).

Laadullinen sisällönanalyysi tuo aineistosta esiin asiat, teemat ja aiheet. Sisällönanalyysiä voidaan kutsua myös teemoitteluksi. Sitä voidaan käyttää tekstien analyysin ohella myös äänen ja kuvien analysointiin. (Vuori, 2021.) Tämä tutkimusaineisto oli valmiina paperisilla kyselylomakkeilla, joten tutkimusaineistosta pystyin alleviivaamaan ja värikoodaamaan sanoja tarvittaessa. Toisaalta analysoin tekstejä myös taulukkomuotoon. Sisällönanalyysissä tehdään näkyväksi merkityssuhteita ja merkityskokonaisuuksia pelkistäen, tiivistäen ja lopuksi ryhmitellen (Vilkka, 2021, s. 163–164).

Aineiston analyysin yksittäisistä havainnoista siirrytään kohti yleisiä päätelmiä, jota kutsutaan induktiiviseksi analyysiksi (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 107). Aineiston keskeiset asiat nousevat esiin teemoina. Tutkija ei siis muotoile aineiston teemoja etukäteen, vaan teemat ilmenevät vasta analyysivaiheessa, kun tyypilliset piirteet aineistosta tulevat ilmi. Olennaista on huomioida tutkimuskysymysten kannalta merkittävät teemat. (Juhila, 2021.) Toisaalta aineiston analyysiin vaikuttaa tutkijan tulkinnat, joten tutkimusraporttiin värityy tutkijan näkökulma tutkittavasta ilmiöstä (Kiviniemi, 2010, s. 80). Laadullisen tutkimuksen luonteeseen liittyy kirjoittaminen koko tutkimusprosessin ajan, jolloin kirjoittaminen selventää ja erittelee tutkijan ajatuksia, mutta myös tunnustetaan tutkijan myös subjektiivinen rooli (Günther & Hasanen). Aloittelevana tutkijana koin kirjoittamisen etäännyttävän ja mahdollistavan aiheen analysoinnin kauempaa katsoen. Toisaalta aineiston visualisointi taulukoiden avulla löysin tutkijana merkittävät teemat.

Tutkimusaineiston keräämisen jälkeen tutkija päättää, minkälaisia merkityssuhteita hän etsii aineistosta, koska siitä on kyse aineistolähtöisestä sisällönanalyysissä. Epäolennaisen informaation karsinnan ja aineiston pelkistäminen tallettaa olennaisen ja merkittävän informaation aineistosta. Pilkottaessa tai tiivistettäessä aineistoa huomioidaan tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset. (Vilka, 2021, s. 163–164.) Tutkijana pidin tutkimuskysymyksiä aineiston lukemisen rinnalla, jolloin aineiston analyysi suuntasi olennaiseen sisältöön. Kiviniemen (2010, s. 80) mukaan kyseessä on keskeisten käsitteiden löytäminen ja epäolennaisuuksien karsiminen.

Tutustuin ensimmäisen kyselylomakkeen vastauksiin heti ensimmäisen koulutusosuuden jälkeen, jotta pystyin suunnittelemaan pilottikoulutuksen jatkoa osallistujien odotuksien ja tarpeiden mukaisesti. Pureuduin erityisesti varhaiskasvattajien käsityksiin haasteista pienten luontotoimintaan liittyen. Näistä haasteista nousevia teemoja esittelen seuraavassa luvussa sekä toisen kyselylomakkeen analysoinnista nousevia ratkaisuja. Ennalta suunnittelemaan kehittämisprosessi etenee havaintojen ohjaamana (Toikko & Rantanen, 2009, s.30).

Tutkittavan ilmiön kuvaamiseksi luotettavasti tutkijan täytyy osata pelkistää ja nimetä käsitteet sisällönanalyysiä tehdessään sekä huomioida käsitteiden suhteen toisiinsa (Köngäs, ym., 2011). Varhaiskasvattajat kuvasivat ennen pilottikoulutusta pienten luontotoimintaa monipuolisesti ja laajasti. Näitä samoja teemoja esiintyi myös pilottikoulutuksen jälkeen tehdyssä kyselyssä. Myös varhaiskasvattajien luontosuhteen kuvailusta ja sen merkityksen tärkeys analysoitiin sisällönanalyysiä hyödyntäen.

Ensimmäisessä kyselylomakkeessa tuli esiin pilottikoulutuksen odotusten lisäksi myös luontotoimintaan liittyviä haasteita pienten ryhmissä. Nämä teemat ohjasivat suunnittelutyötäni koulutuksessa, mikä näkyi toisen kyselylomakkeen analyysiä tehdessä. Kaikki kyselyyn vastanneet ilmaisivat pilottikoulutuksen vaikuttaneen luontotoimintaan pienten ryhmissä. Pilottikoulutuksen vaikutuksen teemat nousivat vahvasti aineistosta ja johdattivat pohtimaan luontotoiminnan kehittämisen mallia varhaiskasvatuksen pienten ryhmiin.

6 TULOKSET

Tässä luvussa esittelen tutkimukseni tulokset. Tarkastelen kyselylomakkeiden aineistoa tutkimuskysymysten ohjaamina. Kiviniemen (2010, s. 73) mukaan rajaaminen on aloittelevalla tutkijalla haastavaa, jos kiinnostuksen kohteita tulee tutkimuksen edetessä eteen. Tutkimuksessani on jo lähtökohtaisesti uhka tämänkaltaiselle hajanaisuudelle, koska tutkimuskysymykset kohdistuvat pienten luontotoimintaan, varhaiskasvattajien luontosuhteeseen sekä pilottikoulutuksen vaikutukseen. Toisaalta nämä kaikki kysymykset nivoutuvat myös yhteen muodostaen pienten luontotoiminnan kehittämiseen vaikuttavan näkökulman, jota esittelen luvussa 6.4. Tutkimustulosten yhteenveto -otsikon alla.

Vastauksista välittyi innostus ja kiinnostus pienten luontotoimintaa kohtaan sekä kiinnostus työn kehittämiseen. Työntekijöiden ammatilliseen osaamiseen lisäämistä tavoitellaan kehittämistoiminnassa, jolloin muutos kohdistuu tapaan ja menetelmiin tehdä töitä sekä työntekijöiden mahdollisuuteen vaikuttaa ratkaisuihin työssään (Toikko & Rantanen, 2009, s.16–17).

Jo ensimmäisen kyselyn aineisto ilmensi kuvailua luontosuhteesta useiden teemojen mukaisesti. Nämä teemat korostuivat toisessakin kyselyssä, jossa tutkimukseen osallistujat tunnistivat oman luontosuhteen tärkeyden työssään pienten lasten kanssa. Toisaalta ensimmäisessä kyselyssä kirjoitettiin hyvin henkilökohtaisiakin tunteita, esimerkiksi luontoon liittyvää kiintymystä ja pelkoa.

6.1 Varhaiskasvattajien kokemuksia luontotoiminnasta pienten ryhmissä

Ensimmäisestä kyselylomakkeesta varhaiskasvattajien ajatuksista välittyi vahva osaaminen pienten luontotoimintaan liittyen. He näkivät luontotoiminnassa mahdollisuuksia, mutta tunnistivat myös haasteita. Toisaalta vastauksista välittyi monipuolisesti Varhaiskasvatuksen perusteiden mukainen toimintakulttuuri sekä

oppimisen alueet, jotka tulevat esiin myös varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan viitekehyksessä ohjaten kokonaisvaltaiseen toimintaan (Opetushallitus, 2018, Luku 4.1.). Paikallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa, Meirän Vasussa (2019) korostetaan hyvinvointia, terveyttä, luontoa ja ympäristöä, jotka nousivat esiin myös varhaiskasvattajien kuvaamissa ajatuksissa. Ensimmäiseen kyselylomakkeen vastasi 14 varhaiskasvattajaa. Jokaisesta vastauksesta nousi esiin enemmän kuin yksi teema.

Toimintatutkimuksen spiraalin prosessissa on ensin tärkeää kartoittaa ja havainnoida tilanne. Tässä Lewinin hahmottelemassa spiraalissa aineistoa voidaan hankkia myös määrällisesti, koska toimintatutkimus ei kuulu vain laadullisen tutkimuksen asetelmaan. (Jyrkämä, 2021). Ensimmäisen kyselylomakkeen aineisto sisälsi spiraalin alkuvaiheen kartoittamisen, joka ohjasi tutkimuksen kehittämistä pilottikoulutuksen sisältöä täsmentäen.

Taulukko 1. Teemojen esiintyvyyden yleisyys ensimmäisen kyselylomakkeen aineistossa

TEEMA	LUKUMÄÄRÄ
OPPIMINEN KAIKILLA AISTEILLA	4
MOTORIIKAN KEHITTYMINEN	10
ILOA, INNOSTUMISTA JA ELÄMYKSIÄ	6
TOIMINNALLINEN OPPIMINEN	6
PALJON ULKOILUA	2
LAPSEN OSALLISUUS	3
LUONNON KUNNIOITUS JA TUNTEMUS	6
IHMETTELYÄ	5
LEIKKEJÄ JA MIELIKUVITUSTA	4
HYVINVOINTI	4
MONIPUOLINEN OPPIMISYMPÄRISTÖ	6
RAUHALLISUUS	2

Taulukko 1. osoittaa motoriiikan kehittymisen (n=10) olevan varhaiskasvattajien kokemusten mukaan merkittävää luontotoiminnassa varhaiskasvatuksen pienten ryhmissä jo ennen pilottikoulutusta. Lisäksi

monipuolinen oppimisympäristö, toiminnallinen oppiminen, ilon ja innostumisen tunteet sekä luonnon kunnioitus nousivat selkeästi esiin vastauksien teemoina (n=6). Myös Ahonen ja Roos (2021b) korostavat lähiluonnon käyttämistä ja säännöllistä retkeilyä taaperoiden ryhmässä oppimisen mahdollisuuksien hyödyntämiseen.

*Luonto tarjoaa pienille uuden, mielenkiintoisen maailman.
Pienet kiinnostuvat luonnosta ja innostuvat uusista asioista.*

*Pienet tykkäävät luonnossa liikkumisesta, mutta välillä haastavaa
itse ajatella mitä kaikkea se voisi pienten kanssa olla.*

Vasun toteuttamista luonnossa, lapset tottuvat ulkoiluun ja luontoon.

*Uusia ärsykeitä motoriikan kehittymiseen, erilaisia toimintaympäristöjä ja uusia
kokemuksia.*

*Hyvää kokonaisvaltaista hyvinvointia tukevaa toimintaa. Kasvattaa ymmärtämään
luonnon tärkeyttä.*

Mahtavaa kun pieniä saa viedä luontoon, kaikki ei käy kotoa.

*Lapsen luontosuhde lujittuu, kun sinne pääsee pienestä pitäen. Liikkuminen
epätasaisessa maastossa tekee lapsen liikkumiselle hyvää.*

Ihmettelyä (n=5), eri aistien käyttöä (n=4), leikkiä ja mielikuvitusta (n=4) sekä hyvinvointi (n=4) nousivat tuloksista esiin. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (Opetushallitus, 2018, Luvut 2.7. & 4.) mukaan ihmettely sisältyy selkeästi ajattelun ja oppimisen kehittymiseen, monipuolisiin työtapoihin sekä varhaiskasvatuksen kiireettömässä, hyvinvointia tukevassa ympäristössä, jossa aikaa lasten ihmettelyille on. Lisäksi eri aistien käyttö on olennainen osa oppimiskäsitystä sekä ilmaisun eri muotoja varhaiskasvatuksessa. Joihinkin vastauksiin oli selkeästi kirjoitettu *yhdessä* -sana, joka saattoi olla muiden vastauksien taustalla, koska varhaiskasvatustyö perustuu vuorovaikutukselle. Tämä vuorovaikutus on henkilöstön vastuulla, jossa muun muassa lapsen vuorovaikutussuhteista toisiin lapsiin ja henkilöstöön tuetaan, huomioidaan non-verbaaliset viestit sekä tuetaan lapsen sanavaraston kehittymistä (Opetushallitus, 2018, Luvut 2., 3. & 4.5). Pursi (2019) tuo väitöskirjassaan esiin taaperoiden protokeskustelut, esikielelliset keskustelut, joissa korostuu ilmeet, eleet, kehon liikkeet ja lyhyet sanat. Luonnossa tätä protokeskustelua tapahtuu ihmettelyn, leikin ja eri aistielämysten äärellä.

Muita tuloksista nousevia teemoja ennen pilottikoulutusta olivat lasten osallisuus (n=3), rauhallisuus (n=2) sekä paljon ulkona olo (n=2). Toisaalta luontotoiminnan tuoma rauhallisuus ja ulkona olo liittyivät myös kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin sekä oppimisympäristöön.

*Motorista harjoittelua, iloa, elämyksiä, punaisia poskia,
– toiminnallista oppimista*

Pilottikoulutuksen jälkeen tehdyn kyselyn aineistosta nousi esiin kolme (3) selkeää teemaa luontotoiminnasta pienten ryhmässä, joita esittelen alla olevassa taulukossa.

Taulukko 2. Varhaiskasvattajien ajatuksia pienten luontotoiminnasta pilottikoulutuksen jälkeen

Teema	Pelkistetty ilmaisu
INNOSTUS	innostuksen herääminen varhaiskasvattajalla lasten innostuksen näkeminen luontotoiminta lisääntynyt joka viikko motivaatio lapsilähtöiseen luontotoimintaan säännöllinen retkeily sovelletaan Metsämörriä omaan ryhmään pienien luontokokemukset ovat tärkeitä varhaiskasvattajan oma asenne on tärkeä
MOTORINEN KEHITTYMINEN	lapsen omaehtoinen liikkuminen tutussa metsässä oman eväsrepun kantaminen havainnointi osoittaa merkityksellisyyden
LUONNON MONIPUOLISUUS	leikkejä ja ihmettelyä lauluja eri aistien käyttö paljon mahdollisuuksia toimintaan opettaa ja kehittää monipuolisesti erilaisia taitoja omaehtoinen tutkiminen luonnon materiaalin tuominen myös sisälle kokonaisvaltaista kehityksen tukemista

Toimintatutkimuksen spiraalissa tutkimus eteni pilottikoulutuksen ja työn kehittämisen vaiheen kautta tutkimustuloksiin. Pilottikoulutuksen jälkeen tehdyssä kyselyssä lasten motoristen taitojen kehittymisen ja siitä tehdyt käytännön havainnot tulivat edelleen vahvasti esiin varhaiskasvattajien vastauksissa. Säännöllisen luontotoiminnan tarjoamat mahdollisuudet, lasten innostuminen ja varhaiskasvattajien oman innostuksen lisääntyminen välittyi useista vastauksista. Varhaiskasvattajilla oli jo valmiiksi osaamista luontotoiminnasta, mutta tulkitsin vastauksista varhaiskasvattajien osaamisen vahvistumista sekä luontotoiminnan aseman voimistuneen heidän pienten ryhmissään.

Uusi innostus heräsi ja virkisti muistia miettimään, mitkä mahdollisuudet luonto ja metsä meille antaa. Se pysyy rauhallisena, vakaana ja muuttumattomana, vaikka maailmassa on monia myllerryksiä ja kiirettä ympärillä. Metsään saadaan mennä ja se on avoin kaikille. Se inspiroi, rauhoittaa, se voi antaa kaikkea sitä, mitä sillä hetkellä tarvitsee.

6.2 Varhaiskasvattajan oma luontosuhde

Lähes jokainen tutkimukseeni osallistuneista kuvasivat omaa luontosuhdettaan nautinnon tai viihtymisen paikaksi, voimanlähteeksi, rentoutta tai elämyksiä kokien. Noin puolet vastasi lisäksi oman suhteensa luontoon vaikuttavan luontotoiminnan toteuttamisen työssään ja he kertoivat sen tarkoittavan luonnossa käyttäytymisen ja viihtymisen mallintamisena. Vastaajista noin kolmannes kertoi harrastavansa paljon liikuntaa tai retkeilyä luonnossa.

Viihdyn luonnossa ja koen sen rauhallisena paikkana. Tärkeää, jotta saan pienille saman tunteen, joka itsellä on.

Nautin luonnossa liikkumisesta ja sen mahdollisuuksien hyödyntämisestä työssäni.

Vastaajista kolme (n=3) kuvasi luontosuhdetta sanoilla luja, lämmin tai läheinen. Luontosuhteen voimaannuttava vaikutus mainittiin kahdessa (n=2) vastauksessa. Lisäksi yksittäisissä vastauksissa nostettiin esiin luonnon esteetiikka, hiljaisuuden kuuntelu, kierrätys sekä varovaisen kiinnostunut asenne. Yksi vastaaja kertoi luontosuhteen vaikuttavan myös laulujen ja kirjojen valintaan pienten ryhmässä.

Läheinen, pidän luonnossa liikkumisesta ja teemme sitä yhdessä paljon perheenä.

Se on luja ja lämmin. Metsä on paikka, missä kuuntelen ja mielelläni hiljaisuutta/tuulen huminaa, lataan akkuja.

Pilottikoulutuksen jälkeen vastaajista merkittävä osa ilmaisi oman luontosuhteen vaikuttavan työhön pienten lasten kanssa. Tietoisuus luontosuhteen vaikutuksista kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin tuli esiin joka kolmannessa vastauksessa. Joissakin vastauksissa mainittiin myös luontosuhteen vahvistuminen ja syventyminen.

Se (luontosuhde) on ihan olennainen asia: jos luonto on itselle tärkeä, se innostus välittyy myös helposti lapsillekin!

Todella paljon, kun tietää miten luonto vaikuttaa omaan mieleen, fyysiseen kuntoon, uneen ja ravinnon tarpeeseen haluaa sitä myös lapsille tarjota.

Oma luontosuhde on myös syventynyt jollain tasolla. Arvostaa työtään, jota tekee ulkosalla ja luonnossa.

Salonen (2005, s.157–159) tuo esiin herkkyyden, joka liittyy luontokokemuksiin. Ekopsykologiassa käytetään käsitettä metsänpeitto kuvaamaan kotoista maailmaa, jota ihminen kokee luonnossa. Voidaan sanoa metsän lumoavan. Varhaiskasvattajien luontosuhteen kuvauksista saattoi sisältää myös metsänpeiton kokemuksia

Yksi vastaajista ajatteli luontosuhteen vaikuttavan vain vähän työhön. Hän ilmaisi olevansa töissä aktiivisempi ja innokkaampi luonnossa liikkuja kuin vapaa-ajalla. Toisaalta hän kirjoitti pitävänsä luonnosta, vaikka ei siellä usein liikkunutkaan.

6.3 Pilottikoulutuksen odotukset ja vaikutukset

Tutkimuksen kohderyhmän odotukset pilottikoulutuksesta olivat realistisia ja konkreettisia. Toisaalta odotuksista välittyi avoin ja innostunut asenne.

Uusia ajatuksia ja käytännön ideoita luontotoimintaan lasten kanssa! Uutta innostusta!

Uusia ideoita arkiseen aherrukseen, uusia menetelmiä, tarkoitan miten esim. älypuhelinta (sovelluksia) voi hyödyntää metsässä.

Odotuksien teemat olivat konkreettiset ideat, uutta innostusta, ajatuksia ja uskallusta sekä luontomyönteisyyden välittäminen lapsille. Vastaajat tunnistivat

myös haasteita pienten luontotoiminnassa. Ensimmäisen kyselylomakkeen haasteita koskevan kysymyksen vastauksista nousi esiin selkeästi kolme teemaa, jotka olivat sääolosuhteet, varhaiskasvattajien motivaatio ja asenteet sekä siirtyminen metsään. Lisäksi varhaiskasvattajat mainitsivat ainakin kerran pienten lasten käytännöllisiä haasteita, jotka liittyivät uniaikoihin sekä kakkavaippon vaihtamiseen. Metsämuurosen (2006, s.102) mukaan toimintatutkimuksessa etsitäänkin ratkaisuja käytännön ongelmiin ja siinä korostuu tilannesidonnaisuus, yhteistyö, osallisuus sekä omaan toiminnan tarkkailu. Kehittämistoiminta työyhteisössä ja työorganisaatiossa voi olla kollektiivista.

Pilottikoulutuksen vaikutuksia esittelen taulukossa 3. Jokainen vastaaja (n=9) ilmaisi pilottikoulutuksella olleen myönteisiä vaikutuksia luontotoimintaan pienten ryhmissä. Varhaiskasvattajat kokivat yhteistä innostusta ja pitivät tärkeänä, että työyhteisöstä oli työkavereita mukana koulutuksessa, mikä auttoi kehittämään toimintaa omassa päiväkodissa. Lisäksi tutkimukseen osallistuvat pitivät tärkeänä turvallisuuden ja osaamisen lisääntymistä työssä pienten luontotoiminnassa. Kaikki, jotka olivat kokeneet haasteita luontotoiminnassa pienten ryhmissä, kokivat pilottikoulutuksen tarjonnan myös ratkaisuja näihin haasteisiin.

Toimintatutkimuksen prosessiin mukaisesti tutkimukseen osallistuvat kehittävät toimintaa omissa ryhmissään viikko viikolta. Toimintatutkimuksessa kehitetään toimintaa kohti tavoitetta, spiraalin kiertyessä yhä uudelleen (Jyrkämä, 2021). Tässä tutkimuksessa tavoite on itse toiminnan kehittäminen ja toisaalta kandidaatintutkielman mukaisesti rajattu ajanjakso, joka päättyy ennen spiraalin kiertymistä uudelleen. Varhaiskasvatuksen jatkuva suunnittelu, arviointi ja kehittäminen tehdään lasten kehityksen ja oppimisen parantamiseksi (Opetushallitus, 2018, Luku 3.).

Taulukko 3. Pilottikoulutuksen vaikutuksen teemat

Teema	Pelkistetty ilmaisu
Innostus	eri sääolosuhteet ovat mahdollisuuksia säännöllinen toiminta luonnossa yhteinen kokemus koulutuksessa
Käytännöllisiä ratkaisuja	yhdessä pohdittuja ratkaisuja käytännön haasteisiin
Turvallisuus	kokemus ja tietoa auttaa sekä ennakointi
Yhteistyö	yhteinen retki toisen ryhmän pienryhmän kanssa keskustelu omassa tiimissä
Osaaminen	soveltaminen, leikkejä ja harjoitteita käytännössä
Lähiluonto	ei tarvitse mennä kauas

Erilaisissa työorganisaatioissa ja työyhteisöissä tapahtuva kehittämistoiminta voi olla johtajan organisoimaa tai organisaation yhteisöllistä toimintaa (Toikko & Rantanen, 2009, s.17). Tutkimuksen kohderyhmä osallistui aktiivisesti keskusteluun ja yhteiseen pohdintaan koulutuksessa. Näissä yhteisissä keskusteluissa käytyt esimerkit tulivat selkeästi esiin tutkimusaineiston toisessa kyselylomakkeessa.

Osallistujilta tuli paljon pohdintaa mm. turvallisuudesta ja kouluttaja antoi niihin hyviä ideoita kokeiltavaksi.

Koulutus antoi uutta innostusta lähteä retkille ja metsiin myös ihan pienten lasten kanssa! Se on erityisen tärkeää myös ihan pienille. Koulutuksen jälkeen tuntui helpommalta lähteä yhteisille retkille! On tullut lisää rohkeutta!

Yksi tutkimukseen osallistujista ei tunnistanut haasteita pienten luontotoiminnassa, mutta tunnisti pilottikoulutuksen myönteisiä vaikutuksia oman ryhmän luontotoimintaan. Koulutuksen myötä luontotoimintaan oli tullut runko ja rutiineja sekä lapsille tärkeä maskotti, nuppushahmo.

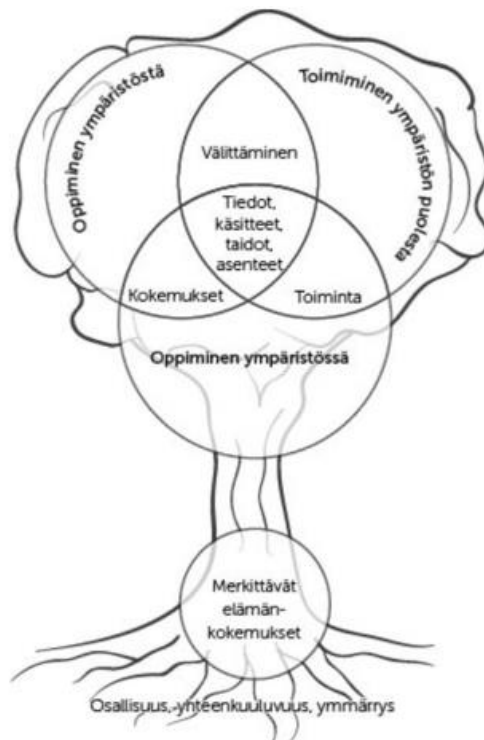
6.4 Tutkimustulosten yhteenveto

Pienten laadukas varhaiskasvatus on Ahosen ja Roosin (2021a) mukaan ammattitaitoisten varhaiskasvattajien vastuulla. Tutkimukseni toi esiin varhaiskasvattajien osaamista ja halun oppia lisää luontotoiminnasta pienten kanssa. Toisaalta toiminnan arviointi ja kehittäminen on osa varhaiskasvatusta (Opetushallitus, 2018, Luku 3.). Kupilan (2017) mukaan varhaiskasvattaja kehittää osaamistaan yksilöllisesti, mutta myös yhteisöllisesti työyhteisössään. Tämä yhteisöllisyys nousi esiin aineistosta, mutta ilmeni myös pilottikoulutuksen ilmapiirissä, jossa olimme yhdessä kehittämässä luontotoimintaa pienten ryhmissä.

Pursin (2019) väitöskirjan mukaan varhaiskasvattajan rooli on olla keskushahmona taaperoiden leikissä ja keskinäisessä vuorovaikutuksessa. Tutkimuksessani varhaiskasvattaja on myös keskushahmo, vaikka varhaiskasvatus on nykyään lapsilähtöistä. Varhaiskasvattajan oma luontosuhde ja luontotoiminnan osaaminen mahdollistavat luontotoiminnan toteutumisen ja kehittämisen pienten ryhmissä, koska ilman omakohtaista kokemusta luonnon hyvinvoinnista ja tietoa siitä, mitä pienten kanssa luonnossa tehdään, ei mennä luontoon. Siten varhaiskasvattaja on keskushahmo, luontotoiminnan mahdollistaja pienten ryhmissä.

Tutkimukseen osallistuneiden varhaiskasvattajien mukaan luonto tarjoaa monipuolisen oppimisympäristön varhaiskasvatuksen pienten ryhmälle sekä tunnistivat luonnon rauhoittumisen ja hiljaisuuden paikkana. Rauhoittuminen on tärkeä asia päivittäin ja vaikuttaa lapsen hyvinvointiin (Opetushallitus, 2018, Luvut 3.1. & 4.5.). Salosen (2010) mukaan eko- ja ympäristöpsykologiassa tunnistetaan metsän aktivoiva ja myös rauhoittava vaikutus. Tutkimustuloksissa tämä metsän aktivoiva vaikutus tuli esiin motorisena toimintana ja tutkimisena. Lisäksi rauhoittuminen tuli esiin useasti varhaiskasvattajien luontosuhteen kuvauksissa.

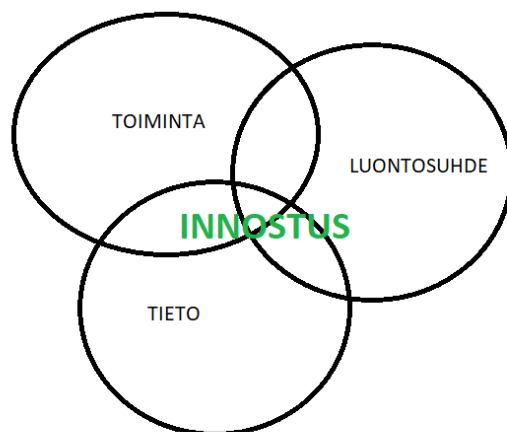
Varhaiskasvattajien vastaukset osoittivat Palmerin laajennetun puumallin sisällön olevan tukena heidän työssään, vaikka he eivät siitä puhuneetkaan. Palmerin puumallia ei myöskään käsitelty pilottikoulutuksessa. Varhaiskasvattajien omakohtaiset elämykset ja kokemukset, osallisuus luonnossa ovat ymmärryksen perusta. Pilottikoulutuksessa varhaiskasvattajat saivat oppia ympäristössä ja ympäristöstä sekä saivat vahvistusta toimimiseen ympäristön puolesta, joka tarkoitti kestävän elämäntavan huomioimista ja luontosuhteen kehittymisen tukemista pienten ryhmissä.

Kuvio 2. Palmerin laajennettu puumalli (Parikka-Nihti & Suomela, 2004, s. 24)

Tutkimuksen johtopäätöksenä muodostan kokonaisuuden, jossa pienten luontotoiminta, varhaiskasvattajien oman luontosuhteen tärkeys ja pilottikoulutuksen vaikutukset nivoutuvat yhteen. Tutkimusaineistosta nousi vahvasti esiin innostus. Innostus luontotoimintaan pienten ryhmissä, oman luontosuhteen tuoma innostus työhön sekä pilottikoulutuksen lisäämä innostus luontotoiminnan kehittämiseen. Yhteinen innostuminen työyhteisössä ilmeni muun muassa säännöllisenä retkeilynä sekä yhdenmukaisina pilottikoulutuksen vaikutuksina varhaiskasvattajien vastauksissa.

Kokonaisuudessa, jossa innostuminen on keskiössä, voidaan nähdä kolme ulottuvuutta. Kesyp-mallissa lapsen kehollisuus tarkoittaa toimintaa ympäristössä ja ympäristön hyväksi, sydän kuvaa sitoutumista tunnetasolla ja pää merkitsee tietoa, arviointikykyä ja taitoa käsitellä tietoa (Parikka-Nihti & Suomela, 2014, s. 28–29). Tutkimukseni mukaan kesyp-malli kuvastaa myös varhaiskasvattajaa luontotoiminnassa. Varhaiskasvattajan tietoiset valinnat, esimerkiksi kierrättäminen sekä lasten luontosuhteen vahvistaminen ovat tekoja ympäristön hyväksi, koska vahvan luontosuhteen omaavat tekevät myöhemminkin ympäristön kannalta kestäviä valintoja. Varhaiskasvattajan sydän viittaakin hänen omaan luontosuhteeseensa, jonka tärkeys tuli esiin myös tutkimuksessani. Pää kuvastaa varhaiskasvattajan osaamista ja tietoa, joka tässä kontekstissa tarkoittaa luontotoimintaa pienten ryhmissä. Pyrin kuvaamaan tätä kokonaisuutta kesyp-mallia mukailien kuviossa 3.

Kuvio 3. Tutkimuksen kokonaisuuden nivoutuminen

6.5 Tutkijan positio

Toimintatutkimuksessa tutkijan rooli on olla aktiivinen muutosprosessissa eikä objektiivisuus ole realististakaan. Olennaista on tutkijan tietoisuus omista asenteistaan ja uskomuksistaan sekä luottamuksellisuus tutkittavia kohtaan. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006.) Tässä tutkimuksessa olen tietoinen omista asenteistani pienten luontotoiminnan kehittämisessä, koska olen tehnyt pitkään töissä varhaiskasvatuksen eri tehtävissä sekä lasten toiminnan kouluttajana Suomen Ladussa. Tunnistan myös moninaiset roolini tutkimusprosessissa ja olen suhtautunut avoimesti keräämääni aineistoon.

Tutkijana ja pilottikoulutuksen kouluttajana olen tutkittavien työyhteisöjen, kyseisten päiväkotien, ulkopuolella, mutta toisaalta olen myös kollega. Työskentelen Seinäjoen kaupungissa varhaiskasvatuksen opettajana eri päiväkodissa, mutta olen työskennellyt muutaman tutkimukseen osallistujan kanssa lähivuosina samassa päiväkodissa, yhden tutkimukseen osallistujan kanssa myös samassa tiimissä. Onnekseni en tunnista käsin kirjoitetuista kyselylomakkeista käsialoja, jolloin tutkittavien anonymiteetti toteutuu.

Aineiston analyysiä tehdessäni olen hyödyntänyt koko aineiston, jolloin tutkittavien kyselylomakkeisiin kirjoittamat ajatukset ovat kaikki sisällytetty tutkimustuloksiin. Olen pyrkinyt löytämään varhaiskasvattajien yhdenmukaiset ajatukset pienten luontotoiminnasta ja pilottikoulutuksen vaikutuksista sekä huomioimaan tutkimusaineistosta näkökulmat, joista ajatusten vastaavuus ei toteudu. Siten olen pyrkinyt katsomaan objektiivisemmin aineistoa. Tulkinallisuus kuuluu laadullisen tutkimuksen luonteeseen, koska tutkija ratkaisee itse raportin sisältämät asiat. (Kiviniemi, 2010, s. 80–81.) Tutkijan tulee olla tietoinen päätöksensä ja valintojensa vaikutuksista laadullisen tutkimuksen etenemiseen (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006).

Toisaalta laadullisessa tutkimuksessa tutkija pyrkii löytämään tutkittavan näkökulman eli tavoitteena on kohderyhmän ajattelutavan ymmärtäminen perehtymällä intensiivisesti tutkimuskenttään (Kiviniemi, 2010, s. 76). Tämä tutkittavien näkökulman ymmärtäminen on itselleni helppoa, koska olen työskennellyt pitkään varhaiskasvatuksessa, erityisesti pienten kanssa ja pyrkinyt hyödyntämään luontoympäristöä koko työurani ajan. Pienten luontotoiminnan toteuttamiseen liittyvät haasteet, jotka aineistosta nousi esiin, olivat kaikki minulle itselleni myös tuttuja. Kouluttajana pidin tärkeänä, että käsittelimme juuri näitä haasteita ja pohdimme ratkaisuja niihin yhdessä.

6.6 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimuksen tekemistäni ohjasi koko tutkimuksen ajan Tutkimuseettisen neuvottelukunnan hyvän tieteellisen käytännön ohje (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2012). Käytännön tutkimuksen tekemisessä tämä näkyi aineiston käsittelyssä, tutkimuksen avoimuudessa ja rehellisessä, mahdollisemman läpinäkyvässä aineiston analyysissä sekä tutkimusluvan

hakemisessa. Seinäjoen kaupungilla on vakiintuneet tutkimuslupakäytänteet, joita noudatin tutkimuksessani. Tutkimuslupa (Liite 3.) on osa hyvää tieteellistä käytäntöä.

Laadullisessa tutkimuksessa ei ole tarkoitus tehdä tilastollista yleistystä, vaan pyrkimys on kuvata ilmiötä tai antaa teoreettinen, tarpeellinen tulkinta jollekin ilmiölle. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 98.) Tutkimukseni aineisto ei ole laaja, jonka vuoksi tutkimustuloksia ei voi yleistää. Toisaalta tutkimusaineisto oli kandidaatintutkielmaksi riittävä, koska kyselylomakkeisiin oli vastattu huolellisesti. Huolellinen vastaaminen saattoi kertoa myös siitä, että varhaiskasvattajat pitivät tutkimusta tärkeänä.

Kaikilla vastaajilla oli kokemusta pienten luontotoiminnasta. Lyhin kokemus oli kaksi (2) vuotta ja pisin kokemus 25 vuotta. Noin kolmasosa kyselyyn vastanneista omasi yli kymmenen vuoden kokemuksen. Noin puolet vastaajista kertoi omaavansa 2-6 -vuoden kokemuksen pienten luontotoiminnasta. Tämän taustakysymyksen huomioiden vastaajien kokemus pienten luontotoiminnasta oli vaikuttavaa. Toisaalta tutkimukseen osallistuivat sellaiset varhaiskasvattajat, jotka olivat halukkaita osallistumaan kyseiseen pilottikoulutukseen. Heillä oli siis lähtökohtaisesti jo kiinnostusta ja jonkinlaista innostusta aiheeseen.

Kyselylomakkeen laadinta tapahtui tiukassa aikataulussa. Testasin ensimmäistä kyselylomaketta muutamilla opiskelutovereilla ja sain opettajalta tarpeellisia neuvoja. Mäkisen (2006, s. 93) mukaan kyselylomakkeen testaamiseen tulisi käyttää kriittisiä ja skeptisiä vastaajia.

Totuus ja objektiivisuus ovat keskeisiä kysymyksiä, kun tarkastellaan laadullisen tutkimuksen luotettavuutta (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s.158). Kritiikki kohdistuu lisäksi tutkijan moniulotteiseen rooliin, joka voi olla ristiriitainenkin (Jyrämä, 2021). Tutkimusta tehdessäni tiedostin roolini tutkijana, kouluttajana ja myös kollegana. Toisaalta pienten luontotoiminta oli itselleni tuttu ilmiönä jo valmiiksi, koska olen työskennellyt vuosia pienten kanssa ja erityisesti luontoympäristössä. Näkökulma varhaiskasvatuksen pienten ryhmien kehittämiseen oli kuitenkin laajempi sekä itse tutkimuksen tekeminen oli opettavaista ja uutta. Siten tutkijan roolini korostui, mikä lisäsi objektiivisuutta tutkimukseen.

Tutkimuksen siirrettävyys tarkoittaa laadullisessa tutkimuksessa yleistettävyyttä (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006). Tutkijana pyrin

kuvaamaan tutkimuksen toteuttamisen perusteellisesti, jotta se voitaisiin toteuttaa uudelleen.

Tutkimukseen osallistujat saivat kirjallisen tiedotteen tutkimuksesta sekä mahdollisuuden kysyä lisää. Tutkimukseen osallistuminen perustui vapaaehtoisuuteen ja siihen osallistumisen oli mahdollista keskeyttää missä tutkimuksen vaiheessa tahansa. Suostumuslomakkeen allekirjoitettuaan osallistuja vahvistivat ymmärtävänsä tutkimustiedon luottamuksellisen käsittelyn. Tutkimuksessa ei käsitelty henkilötietoja.

Anonymiteetin toteutuminen tulee määrittää tutkimukseen osallistuvilla. Kyselyyn vastaaminen tulee olla maksutonta ja myös silloin, kun kysymyslomake palautetaan postitse. (Mäkinen 2006, s. 93.) Toinen kyselylomake palautettiin postimerkillä varustetussa palautuskuoressa.

7 POHDINTA

Varhaiskasvatuksessa liikutaan luonnossa ja opetellaan kunnioittamaan luontoa. Luonto ja sen tarjoamat ihmetysten aiheet vaihtuvat sää- ja vuodenaikojen mukaan. Pieni lapsi on myös fyysisesti lähellä luontoa ja maata aikuiseen verrattuna. (Reunamo, ym. 2014.) Toisaalta Karvin raportin (Repo, ym., 2019) mukaan lapsilla ei ole tilaisuutta rauhalliseen oloon päiväkodissa. Lisäksi alle kolmevuotiaiden lasten ikä oli esteenä oppimisympäristön rakentamiselle ja muokkaamiselle. Luontotoiminta tarjoaa tutkimukseni mukaan pienille paljon mahdollisuuksia, mutta pienet saavat ne mahdollisuudet vain aikuisen avulla. Tämän tutkimuksen kontekstissa kyseessä on varhaiskasvattaja, joka on pienten ryhmässä luontotoiminnan keskushahmo ja mahdollistaja. Yksinkertaisesti ajateltuna oppimisympäristön muokkaamisen haastekin poistuu siirryttäessä luontoon.

Monipuolisuutta ja runsaasti mahdollisuuksia rauhalliseen toimintaan, jossa on tilaa mielikuvitukselle.

Oppimista kaikilla aisteilla, vuodenaikojen ihmettelyä...

Keskeistä kehittämisessä on tavoitteellisuus ja siihen liittyvä ajatus muutoksesta, kohti tulevaa (Toikko & Rantanen, 2009, s.16). Tässä tutkimuksessa tavoite oli kehittää luontotoimintaa varhaiskasvatuksen pienten ryhmissä. Ajallisuus ja paikallisuus kuin myös luovuus ja romanttisuus voivat viitata laadulliseen tutkimukseen tai tutkijaan (Hakala, 2015, s.20.) Tutkijana tunnistan näitä ominaisuuksia niin tutkimuksessani kuin myös itsessäni tutkijana. Toisaalta Eskolan (2004, s.144) kuvaama tutkimussuunnitelman eläminen tutkimusprosessin ajan on tunnusomaista laadullisessa tutkimuksessa. Tässä tutkimuksessa tutkimussuunnitelman jatkuva eläminen asetti haasteita aloittelevalle tutkijalle, mutta toisaalta tutkijan moninainen positio ja luova tapa ajatella helpotti tutkimuksen tekemistä.

Toikko ja Rantanen (2009, s.31) kuvaavat toimintatutkimusta todelliseksi risteyspaikaksi, jossa tutkimus ja kehittämistoiminta kohtaavat. Heikkinen (2015,

s.204) kuvaa saman asian toimintatutkimuksen kaksoistehtävänä, jolloin toiminnan tutkimuksessa ja kehittämisessä tavoitellaan parempaa tapaa toimia.

Tutkimuksen edetessä havaitsin nopeasti, ettei luontotoiminta pienten ryhmissä ole erillinen ilmiö, vaan siihen liittyy olennaisesti varhaiskasvattajan oma luontosuhde. Toisaalta kehittämiseksi suunniteltu pilottikoulutus sisälsi sekä pienten luontotoiminnan käytänteitä että luontosuhteen teoriaa ja luontosuhteen hoitamistakin.

Sisällönanalyysiä työstäessäni käytin myös käsitekarttaa ilmiön kokonaisuuden kuvaamiseksi itselleni. Käsitekartan avulla on helpompi hahmottaa keskeiset käsitteet, koska se ilmaisee ajattelua kehittyneemmällä tavalla kuin kirjoitus (Åhlberg, 2014, s.45). Tutkimustulosten raportin kirjoittaminen ja aineiston läpikäyminen uudelleen toi esiin uusia oivalluksia, kuten kesyp-mallin ja luontotoiminnan kehittämisen yhtymäkohtia.

Yhteenvetona tutkimuksestani voin todeta, että varhaiskasvattajien kokemukset luontotoiminnasta pienten ryhmissä olivat innostavia, vaikka he tunnistivat toiminnassa myös haasteita. Oman luontosuhteen tärkeys työssä luontotoiminnassa pienten kanssa oli varhaiskasvattajien näkemyksen mukaan merkittävä. Lisäksi pilottikoulutus innosti varhaiskasvattajia kehittämään luontotoimintaa pienten ryhmissä.

Tutkimuksessani tuli ilmi myös varhaiskasvattajien oma hyvinvointi ja työn ilo. Jatkossa olisikin kiinnostava tutkia tarkemmin varhaiskasvattajien työhyvinvointia. Toisaalta varhaiskasvatuksen henkilöstö kokee yhä enemmän uupumistakin, joten olisi kiinnostavaa tutkia varhaiskasvattajien kokemuksia toipumisesta ja työn ilosta luontotoiminnassa. Myös varhaiskasvatuksen johtajuuden merkitys luonto- ja metsäryhmien varhaiskasvattajien kokemana olisi kiinnostava aihe jatkotutkimukseen.

LÄHTEET

- Ahonen, L. & Roos, P. (2021a). *Untuvikot. Alle 3-vuotiaiden pedagogiikka*. PS-kustannus.
- Ahonen, L. & Roos P. (2021b). Alle kolmivuotiaiden kanssa luonnossa. Teoksessa Fågel, R., Jussila, V. & Sarkkinen, S. (Toim.) *Ilo kasvaa ulkona – luontotoiminnan käsikirja*. Opetus- ja kulttuuriministeriö.
<https://ilokasvaaukko.fi/materiaalit/> [viitattu 22.1.2022]
- Eskola, J. (2004). Tutkijan monet valinnat. Teoksessa Eskola, J. & Pihlström, S. (toim.) *Ihmistä tutkimassa. Yhteiskuntatieteiden metodologian ajankohtaisia kysymyksiä*. (2.painos, s. 137–160). Kuopion yliopisto.
- Günther, K. & Hajanen, K. Raportointi ja kirjoittaminen. Teoksessa Vuori, J. (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/laadullisen-tutkimuksen-prosessi/raportointi-ja-kirjoittaminen/> [Viitattu 19.12.2021.]
- Hakala, J. T. (2015). Toimivan tutkimusmenetelmän löytäminen. Teoksessa Valli, R. & Aaltola, J. (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*. 4. uudistettu ja täydennetty painos. (14–26). PS-kustannus
- Heikkinen, H.L.T. (2015). Toimintatutkimus: Kun käytäntö ja tutkimus kohtaavat. Teoksessa Valli, R. & Aaltola, J. (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*. 4. uudistettu ja täydennetty painos. (204–219). PS-kustannus.
- Juhila, K. (2021). Teemoittelu. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.
<https://www.fsd.tuni.fi/palvelut/menetelmaopetus/> . [Viitattu 24.10.2021.]
- Jyrkämä, J. (2021). Toimintatutkimus. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen

- tietoarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/palvelut/menetelmaopetus/> . [Viitattu 24.10.2021.]
- Kalliala, M. (2008). *Kato mua! Kohtaako aikuinen lapsen päiväkodissa?* Gaudeamus.
- Kananen, J. (2017). *Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä.* Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kiviniemi, K. (2010). Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (Toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin II.* (70–85). PS-kustannus.
- Kokljuschkin, M. (1999). *Seikkailuun! Varhaiskasvatuksen seikkailukirja.* Kirjayhtymä.
- Kupila, P. (2017). Varhaiskasvatuksen asiantuntijuus oppivassa yhteisössä. Teoksessa Hujala, E. ja Turja, L. (toim.). *Varhaiskasvatuksen käsikirja.* (301–311). PS-Kustannus
- Kuula, A. Toimintatutkimus. Luku 5.4. Kokonaisuudesta Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniikka, A. (2006) *KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto* [verkkójulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja].
https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L5_4.html [viitattu 3.1.2022].
- Köngäs, H, Elo, S., Pölkki, T. ja Kääriäinen, M. (2011). *Sisällönanalyysi suomalaisessa hoitotieteellisessä tutkimuksessa.*
https://www.researchgate.net/publication/261723764_Sisallönanalyysi_suomalaisessa_hoitotieteellisessä_tutkimuksessa
- Meirän vasu. (2019).
https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/ops/8967050/varhaiskasvatus/tekstika_ppale/8966975
- Metsämuuronen, J. (Toim.) (2006). *Laadullisen tutkimuksen käsikirja.* International Methelp Ky.
- Mäkinen, O. (2006) *Tutkimusetiikan A B C.* Tammi.
- Opetushallitus. (2018). *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet.*
<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/varhaiskasvatussuunnitelmien-perusteet>
- Parikka-Nihti, M. & Suomela, L. (2014). *Iloa ja ihmettelyä. Ympäristökasvatus varhaislapsuudessa.* PS-kustannus.

- Pursi, A. (2019). *Yhteisen ymmärryksen rakentuminen aikuisten ja lasten välisessä leikissä. Aikuisen roolit ja pedagogiset käytänteet varhaiskasvatuksen taaperoryhmässä*. Väitöskirja. Helsingin yliopisto.
- Repo, L., Paananen, M., Eskelinen, M., Mattila, V., Lerkkanen, M-K, Gammelgård, L., Ulvinen, J., Marjanen, J., Kivistö, A. & Hjelt, H. (2019). *Varhaiskasvatuksen laatu arjessa. Varhaiskasvatussuunnitelmien toteutuminen päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa*.
<https://karvi.fi/varhaiskasvatus/varhaiskasvatussuunnitelman-perusteiden-toimeenpanon-arviointi/varhaiskasvatuksen-laatu-arjessa-varhaiskasvatussuunnitelmien-toteutuminen-paivakodeissa-ja-perhepaivahoidossa-2019/>
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. (2006). *KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto* [verkkójulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.
<https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/> . [Viitattu 10.10.2021.]
- Sahi, V. (2015). *Koulumetsäopas. Käsikirja koulujen ja päiväkotien lähimetsien käyttöön ja turvaamiseen*. Suomen luonnonsuojeluliitto.
- Salminen, H. (2003). Luontosuhteen merkitys ympäristökasvatuksessa. Teoksessa Hirvonen, M. (toim.) *Matkalla metsään. Käsikirja 7–12-vuotiaiden retkeilyyn*. Edita.
- Salonen, K. (2010). *Mielen luonto. Eko- ja ympäristöpsykologian näkökulma*. Greenspot.
- Saranen, A. & Tuomi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Uudistettu laitos. Tammi.
- Skinnari, S. (2011). Kasvu kauneuteen – Onko arvokasvatuksemme metsässä vai pitäisikö sen mennä metsään? Teoksessa Jantunen, T. & Ojanen, E. *Sydämen sivistys kasvatuksen ytimessä*. (22–48). Aurinko kustannus.
- Suomen Latu. (2021).
<https://www.suomenlatu.fi/ulkoile/lastentoiminta/metsamorri.html> [Viitattu 1.11.2021.]
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Uudistettu laitos. Tammi.
- Tutkimuseittinen neuvottelukunta. (2012).

<https://tenk.fi/fi/ohjeet-ja-aineistot/HTK-ohje-2012#HTK> [Viitattu 13.01.2022.]

- Toikko, T. & Rantanen, T. (2009). *Tutkimuksellinen kehittämistoiminta*. Tampereen yliopistopaino – Juvenes yliopistopaino.
- Valli, R. (2015). Paperinen kyselylomake. Teoksessa Valli, R. & Aaltola, J. (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*. 4. uudistettu ja täydennetty painos. PS-kustannus.
- Vastamäki, J. (2015). Kyselylomaketutkimus: Tutkimusasetelman ja mittareiden valinta. Teoksessa Valli, R. & Aaltola, J. (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*. (128–140). 4. uudistettu ja täydennetty painos. PS-kustannus.
- Vilka, H. (2021). *Tutki ja kehitä*. PS-kustannus.
- Vilka, H. (2005). *Tutki ja kehitä*. Tammi.
- Vuori, J. (2021). Laadullinen sisällönanalyysi. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto.
- <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/laadullinen-sisallonanalyysi/> .
[Viitattu 24.10.2021.]
- Wahlström, R. (2006). *Eheyttävä luonto: miten luonto kuntouttaa*. Michael Kirjat.
- Åhlberg, M. (2015). Käsitekartat tutkimusmenetelmänä. Teoksessa Valli, R. & Aaltola, J. (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*. (45–55). 4. uudistettu ja täydennetty painos. PS-kustannus.

LIITTEET

Liite 1: Kyselylomake I

KYSELYLOMAKE

Kiitos, että osallistut kyselyyn, jolla kerään aineistoa kandidaatintutkielmaani. Voit vasta tarvittaessa myös kääntöpuolelle.

Kysymykset

1. Oletko hyödyntänyt luontoa toimintaympäristönä pienten ryhmissä?
Rastita oikea vaihtoehto ja vastaa lisäkysymyksiin lyhyesti.

_____ kyllä Kuinka monta vuotta? _____

Mikä mahdollisuuksia se on tarjonnut?

_____ en Miksi et?

2. Mitä ajatuksia luontotoiminta pienten, alle 3-vuotiaden kanssa sinussa herättää?
3. Mitä mahdollisuuksia säännöllinen luontotoiminta tarjoaa pienten ryhmissä?
4. Mitkä ovat käsityksesi mukaan haasteet pienten säännöllisessä luontotoiminnassa?
5. Miten kuvaillet oma luontosuhdettasi?
6. Mikä merkitys omalla luontosuhteellasi on työssäsi pienten ryhmässä?
7. Mitä odotat pilottikoulutukselta?

Liite 3: Tutkimuslupa

PÄÄTÖS / Varhaiskasvatusjohtaja 20.09.2021 Pykälä 171/2021

Asia	<p>Tutkimuslupa / Leppänen Elina</p> <p>Elina Leppänen, Tampereen yliopisto, on jättänyt tutkimuslupahakemuksen kandidaatintutkielmaansa varten.</p> <p>Tutkimuksen nimi: Luontotoiminta varhaiskasvatuksen pienten ryhmissä</p> <p>Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää varhaiskasvattajien kokemuksia luontotoiminnasta varhaiskasvatuksen pienten ryhmissä. Tavoitteena on selvittää tähän tutkimukseen suunnitellun pilottikoulutuksen merkitystä pienten luontotoiminnan kehittämiseksi. Tarkoituksena on kehittää luontotoimintaa pienten ryhmissä varhaiskasvattajien täydennyskoulutuksen avulla.</p> <p>Aineisto kerätään pilottikoulutukseen osallistuvilta syksyn 2021 aikana avoimia kysymyksiä sisältävillä kyselylomakkeilla.</p> <p>Tutkimuksen arvioitu valmistumisaika helmikuu 2022.</p>													
Päätös	<p>Päätän myöntää tutkimusluvan edellyttäen, että:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista - tutkimuksessa saatujen tietojen osalta noudatetaan salassapitovelvollisuutta - tutkimuksessa yksittäiset henkilöt eivät saa olla tunnistettavissa - yksi kappale valmiista tutkimuksesta luovutetaan maksutta varhaiskasvatukselle - tutkija antaa luvan julkaista tutkimuksensa sähköisessä muodossa Seinäjoen kaupungin kotisivuilla - tutkija sitoutuu esittelemään tutkimuksensa - koronaviruksesta aiheutuvat rajoitukset tulee huomioida 													
Allekirjoitus	<p>Aija-Marita Näsänen, varhaiskasvatusjohtaja, p. 040 868 0902, aija-marita.nasanen@seinajoki.fi</p>													
Oikaisu-vaatimusohje	<p>Päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen osoitteella: Kasvatus- ja opetuslautakunta, Kirkkokatu 6, PL 215, 60101 Seinäjoki, neljäntoista (14) päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän (7) päivän kuluessa siitä, kun päätös on asetettu nähtäville kaupungin internetsivuille. Asianosaisen katsotaan saaneen tiedon päätöksestä seitsemäntenä (7) päivänä kirjeen lähettämisestä, saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksiantotodistukseen merkittynä aikana ja silloin kun päätös on annettu tiedoksi sähköisesti kolmantena (3) päivänä viestin lähettämisestä. Oikaisuvaatimuksesta on käytävä ilmi vaatimus perusteluineen ja se on tekijän allekirjoitettava.</p>													
Julkisesti nähtävänä	<p>Varhaiskasvatustoimisto 27.9.2021</p>													
Tiedoksianto	<table border="0" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 50%;">Kenelle</td> <td style="width: 50%; text-align: right;">Päivämäärä</td> </tr> <tr> <td>Elina Leppänen, aluejohtajat, Sari Vainionpää</td> <td style="text-align: right;">21.9.2021</td> </tr> </table> <hr/> <p>Miten</p> <table border="0" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 33%;">[] Lähetetty postitse saantitodistusta vastaan</td> <td style="width: 33%;">[] Lähetetty postitse tavallisena kirjeenä</td> <td style="width: 33%;">[] Lähetetty sisäisessä postissa</td> </tr> <tr> <td>[] Luovutettu</td> <td colspan="2" style="text-align: right;">Vastaanottajan allekirjoitus</td> </tr> <tr> <td colspan="3">[x] Lähetetty sähköpostissa</td> </tr> </table> <p>Tarja Siik, toimistos sihteeri</p>	Kenelle	Päivämäärä	Elina Leppänen, aluejohtajat, Sari Vainionpää	21.9.2021	[] Lähetetty postitse saantitodistusta vastaan	[] Lähetetty postitse tavallisena kirjeenä	[] Lähetetty sisäisessä postissa	[] Luovutettu	Vastaanottajan allekirjoitus		[x] Lähetetty sähköpostissa		
Kenelle	Päivämäärä													
Elina Leppänen, aluejohtajat, Sari Vainionpää	21.9.2021													
[] Lähetetty postitse saantitodistusta vastaan	[] Lähetetty postitse tavallisena kirjeenä	[] Lähetetty sisäisessä postissa												
[] Luovutettu	Vastaanottajan allekirjoitus													
[x] Lähetetty sähköpostissa														

